

GILLETTE & L'ORÉAL, WOMEN USA

VOL. III

Kentucky • Louisiana • Maine • Maryland
Massachusetts • Michigan • Minnesota • Mississippi

FERDINANDO FREGA

GILLETTE & L'ORÉAL, WOMEN USA — VOL. III

L'ORÉAL THROUGH GILLETTE · 08

*Κεντάκι, Λουιζιάνα, Μέιν, Μέριλαντ, Μασαχουσέτη, Μίσιγκαν,
Μινεσότα, Μισισίπι. Το τρίτο σκέλος της αμερικανικής
διάσχισης, από την κοιλάδα του Οχάιο ως το δέλτα.*

Κεφάλαιο Μηδέν — κοινή εισαγωγή

*Αυτό το εναρκτήριο κεφάλαιο είναι κοινό και στους έξι τόμους της
σειράς Women of the United States. Παρατίθεται εδώ ολόκληρο
και σε πτυσσόμενη μορφή, ώστε η σειρά να διαβάζεται διαδοχικά
χωρίς επαναλήψεις.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΗΔΕΝ

Εδώ ο κόσμος δεν είναι έδαφος: είναι όριο. Ο Βόρειος Πόλος δεν φιλοξενεί, δεν συγχωρεί, δεν αφήνει περιθώριο για λάθη. Το λευκό βασιλεύει σαν απόλυτη οντότητα, σιωπηλό και χωρίς μνήμη. Η θερμοκρασία δεν είναι μετεωρολογικό δεδομένο: είναι θηρευτής. Η νύχτα κρατάει μήνες, συνθλίβει τις σκέψεις, παραμορφώνει τα περιγράμματα των ανθρώπων, καταπίνει τη θέλησή τους.

Οι κοινότητες είναι λίγες, μικρές και κλειστές. Ινουίτ, Γιούπικ, αρκτικοί λαοί ζουν εκεί όπου κανείς δεν θα διάλεγε να μείνει. Εδώ κάθε άνθρωπος είναι απαραίτητος για την επιβίωση της ομάδας. Αν δεν είσαι χρήσιμος, γίνεσαι βάρος. Κι όσοι γίνονται βάρος χάνονται μέσα στη σιωπή, μέσα στο χιόνι, μέσα στη λογική ενός περιβάλλοντος που δεν κάνει παραχωρήσεις.

Οι επιστημονικές βάσεις προσθέτουν ένα άλλο είδος παγωνιάς: εκείνη των ιεραρχιών. Εδώ η γυναίκα είναι σπάνια παρουσία, μια ανωμαλία που πρέπει να προσαρμοστεί ή να υποκύψει.

Σε αυτόν τον τόπο η έννοια της «εξαφάνισης» δεν υπάρχει. Υπάρχει μόνο το λευκό που σβήνει τα πάντα.

Οι γυναίκες Ινουίτ και Γιούπικ

Το κορίτσι της Αρκτικής δεν το κανακεύουν: το προετοιμάζουν. Μαθαίνει νωρίς να αντέχει το κρύο, το σκοτάδι και την πείνα. Πρέπει να γίνει χρήσιμο στη φυλή, γιατί εδώ η ταυτότητα δεν είναι προσωπική. Είναι λειτουργική. Η γυναίκα σηκώνει το βάρος της οικογένειας και της κοινότητας: φαγητό, φωτιά, παιδιά, δέρματα, φροντίδα. Κανείς δεν μιλάει για δικαιώματα. Κανείς δεν μιλάει για ευθραυστότητα. Η κατάθλιψη υπάρχει, αλλά δεν έχει όνομα. Η βία υπάρχει, αλλά δεν έχει μάρτυρες.

Η γυναίκα των επιστημονικών βάσεων

Μορφωμένη, ικανή, συνηθισμένη στην πειθαρχία. Φτάνει ως ερευνήτρια, τεχνικός, γιατρός. Γρήγορα ανακαλύπτει ότι ο Βόρειος Πόλος δεν αναγνωρίζει πτυχία. Εδώ μετράει μόνο η ψυχική αντοχή. Οι αντρικές ιεραρχίες την εξουσιάζουν, και κάθε σημάδι αδυναμίας ερμηνεύεται ως αδυναμία. Είναι ένα περιβάλλον όπου η δύναμη δεν φτάνει: χρειάζεται ακραίος αυτοέλεγχος.

Η δυτική γυναίκα «απ' έξω»

Μεγαλωμένη στην ελευθερία, φτάνει πιστεύοντας ότι μπορεί να νικήσει το κρύο. Όμως ο τόπος τη σπάει: μοναξιά, μικροσκοπικοί χώροι, ατέλειωτες σιωπές. Οι βάσεις δεν είναι κοινότητες, είναι μηχανισμοί. Και μια γυναίκα, μέσα σε έναν μηχανισμό

σχεδιασμένο από άντρες, πρέπει να παλέψει για να μην εξαφανιστεί.

Το ταξίδι στην άκρη του κόσμου

Ο γείτονάς μου, ο Antonio, που τον έλεγαν Nino, μιλούσε χρόνια για το Βόρειο Ακρωτήριο, τον ήλιο του μεσονυχτίου, τους μήνες χωρίς σκοτάδι. Ήταν ένα όνειρο που το κρατούσε στην τσέπη, σαν κάτι αδύνατο. Ένα πρωί του Μαΐου χτύπησα το κουδούνι του και του είπα μόνο αυτό: «Φτιάξε τη βαλίτσα σου. Γυρίζω σε μία ώρα. Θα επιστρέψουμε σε 30 μέρες». Με κοίταξε έκπληκτος, ευτυχισμένος. Η γυναίκα του, ανήσυχη, ρώτησε ποια ήταν τα σχέδιά μας. «Κυνηγάμε ένα όνειρο», απάντησα.

Μπήκαμε στο αυτοκίνητο. Οι γυναίκες μας μάς κοίταζαν σαν να ήμασταν τρελοί. Όμως αυτό το ταξίδι ήταν αληθινό. Ο Nino ήταν ήδη γεμάτος ερωτήσεις. «Πού πάμε; Πόσα λεφτά να πάρω;» «Χαλάρωσε», του είπα. «Σε 54 ώρες θα είμαστε εκεί. Μόνο 5.000 χιλιόμετρα. Είμαστε με το καινούργιο Range Rover. Απόλαυσε τη διαδρομή».

Κάθε 300 χιλιόμετρα έπρεπε να σταματάω: εκείνος, δώδεκα χρόνια μεγαλύτερός μου, είχε τον δικό του ρυθμό. Εγώ είχα νερό και υγρά· εκείνος είχε καφέ και σωματικές ανάγκες. Κι όσο προχωρούσαμε, τόσο περισσότερο μιλούσε για τη ζωή του. Πράγματα που δεν θα τα είχα μάθει ποτέ αν δεν ήταν εκείνος ο ατέλειωτος δρόμος.

Δύο άντρες μόνοι σε ένα αυτοκίνητο να μιλάνε συνέχεια για γυναίκες. Εκείνος είχε γνωρίσει μόνο τη γυναίκα του. Γέλασα. Τον καθησύχασα: «Κι εμείς το ίδιο είμαστε».

Με ρώτησε πώς κατάφερνα να μένω στα λογικά μου οδηγώντας 60 ώρες. Του μίλησα για τη Ρωσία, όταν στα 22 μου οδήγησα 51 ώρες για να συναντήσω μια γυναίκα που δεν είχα γνωρίσει ποτέ.

«Οι αποστάσεις δεν είναι όρια», του είπα, «είναι δικαιολογίες. Εγώ δεν είχα ποτέ καμία».

Η άφιξη στο λευκό

Μπήκαμε στη Νορβηγία. Ένας ξενώνας στον δρόμο. Εκεί θα αφήναμε το αυτοκίνητο και θα συνεχίζαμε με έλκηθρο.

Η οδηγός ήταν τυλιγμένη, αδιαπέραστη. Όταν έβγαλε τα γυαλιά της, ανακάλυψα ότι ήταν γυναίκα. Μια Νορβηγίδα, σιωπηλή, ευθεία, παγερή. Ο Νίνο στη μέση του έλκηθρου, εκείνη μπροστά, κι εγώ με τα 190 εκατοστά μου πίσω, να κλείνω την πομπή.

Ήταν ακόμα μέρα. Το ρολόι μου έδειχνε την ώρα, αλλά δεν μου έλεγε αν ήταν νύχτα ή πρωί. Ήταν ο ήλιος του μεσονυχτίου. Είχαμε φτάσει στο Βόρειο Ακρωτήριο.

Ο Νίνο έκλαψε. Με αγκάλιασε. Του είπα γελώντας: «Πρόσεχε... θα νομίσει ο κόσμος ότι είμαστε γκέι». Γελάσαμε, αλλά ήμασταν στην άκρη του κόσμου.

Ύστερα ήρθε η παγωνιά: -52 °C.

Η είσοδος στην αληθινή Αρκτική

Μας πήγαν σε ένα μεταλλικό κοντέινερ για να αλλάξουμε ρούχα. Βαριές, ενισχυμένες στολές, που έκλειναν με πολύπλοκα φερμουάρ.

Πλήρωσα την οδηγό. Τον Νίνο τον άφησαν σε ένα ιγκλού με κάποιους άντρες· εμένα σε ένα άλλο με μια οικογένεια: έναν ηλικιωμένο, ανάμεσα στα 70 και τα 80, και τρεις γυναίκες ανάμεσα στα 30 και τα 50.

Ήταν ένας κλειστός κόσμος. Απλός. Βάναυσος.

Ο άντρας κρατιόταν παράμερα. Οι γυναίκες κρατούσαν τον ρυθμό. Και η τουαλέτα ήταν ένας λόφος πέντε μέτρα από το ιγκλού: τα κακά πάγωναν πριν αγγίξουν το έδαφος. Το πρώτο μου τσίσα έγινε ένα κίτρινο αρκτικό αστέρι. Ήταν ο Βορράς που με χαιρετούσε.

Η μεσήλικη γυναίκα, η Magi, μιλούσε λίγα αγγλικά. Τα υπόλοιπα ήταν χειρονομίες, μάτια, χέρια. Η γλώσσα του κρύου.

Όταν δεν ήξερα πώς να χρησιμοποιήσω τη στολή, εκείνη, χωρίς να το σκεφτεί, μου άγγιξε τον καβάλο για να μου δείξει ένα κρυφό φερμουάρ. Δεν υπήρχε πονηριά, ούτε αμηχανία: μόνο λειτουργία. Επιβίωση.

Οι τρεις μέρες στο ιγκλού

Έφεραν φαγητό. Καπνιστό ψάρι, ωμό ψάρι, συκώτι μπακαλιάρου, κοιλιά φάλαινας. Και μπαλάκια από καρχαρία. Δεν υπήρχε επιλογή. Δεν υπήρχε εναλλακτική. Ήταν ό,τι δίνει η φύση.

Ύστερα ήπια: ένα κόκκινο υγρό. Νόμιζα ότι ήταν κρασί. Ήταν φιλτραρισμένο, βρασμένο, γλυκασμένο αίμα φάλαινας. Το ήπια. Μου έδωσε μια δύναμη που δεν είχα νιώσει ποτέ πριν. Μια αρχέγονη ενέργεια. Νόμιζα ότι ήταν κοκαΐνη. Όχι. Ήταν ο Βορράς που έμπαινε στο σώμα.

Οι γυναίκες με παρατηρούσαν. Ο γέρος βγήκε για κυνήγι. Εγώ ξεκουραζόμουν και έπινα αίμα. Τρεις μέρες χωρίς τηλέφωνο, ίντερνετ, υπολογιστή, χωρίς τον Νίνο. Μόνο εγώ κι εκείνες.

Δεν υπήρχε νύχτα. Μόνο φως, φωτιά, πάγος και ανάσα.

Οι τρεις γυναίκες ξάπλωσαν να κοιμηθούν. Εγώ έφαχνα μια θέση. Η πιο νέα σήκωσε το χέρι της και μου έγενεψε να πλησιάσω. Ξέσπασαν σε γέλια. Δεν καταλάβαινα. Είπαν ότι ήμουν τα «Χριστούγεννά» τους.

Ένας τρόπος να πουν ότι με είχαν δεχτεί.

Προσπάθησα να τους δώσω κάποια χρήματα για να πω ευχαριστώ. Αρνήθηκαν. Ήθελαν μόνο μια αγκαλιά. Και λίγες λέξεις στα καλαβρέζικα για να νιώσουν πιο κοντά.

Εκεί κατάλαβα την αξία των αληθινών δώρων: εκείνων που δεν αγοράζονται ούτε πουλιούνται.

Ο αποχαιρετισμός της οδηγού

Μετά από τρεις μέρες ήρθε η οδηγός. Μίλησε με τις τρεις γυναίκες για μία ώρα. Εγώ ήμουν έξω. Δεν καταλάβαινα τι έλεγαν. Δεν ήταν δική μου υπόθεση. Ήταν η γλώσσα τους, ο κόσμος τους, ο νόμος τους.

Στο κοντέινερ, την ώρα που γδυνόμουν, μπήκε η οδηγός. Περίεργη. Ευθεία. Βόρεια. Με αγκάλιασε σφιχτά. Με φίλησε. Το δέρμα της ήταν άσπρο σαν το γάλα. Τα μάτια της γαλάζια σαν τον αυγουσιτιάτικο ουρανό.

Μου ζήτησε να την πάρω μαζί μου. Θα έκανε οτιδήποτε για να βγει από εκείνον τον κόσμο.

Χαμογέλασα με σεβασμό. Δεν μπορούσα. Δεν έπρεπε.

Της άφησα μόνο μια υπόσχεση: «Αν χρειαστείς κάτι, γράψε μου ένα γράμμα. Θα σε βοηθήσω». Αρνήθηκε ακόμα και τα χρήματα. Ήταν μια όμορφη γυναίκα, αλλά μόνη. Μια μοναξιά που δεν φαίνεται από μακριά. Μια μοναξιά που το κρύο δεν συγχωρεί.

Η επιστροφή στο σπίτι

Πήγαμε να πάρουμε τον Νίνο. Ήταν ενθουσιασμένος. Δεν ήθελε να γυρίσει. Όμως εγώ είχα ραντεβού με τη γυναίκα του.

Διηγήθηκε σε όλους τις τρεις μέρες του. Εγώ σώπασα. Ποτέ δεν μοιράστηκα τίποτα με τον άνθρωπο. Μόνο με το χαρτί.

Κι έτσι, ενώ ο Νίνο γύριζε στον κόσμο του, εγώ ήμουν ήδη στον δρόμο για έναν άλλον. Άλλος προορισμός. Άλλη συνάντηση.

Καλώς ήρθες.

Επίλογος

Ο Βορράς δεν σε παίρνει: σε αλλάζει. Και ποτέ

δεν σε επιστρέφει ολόκληρο. Οι άντρες έρχονται στον Βόρειο Πόλο αναζητώντας φως, σιωπή, φωτογραφίες, όνειρα. Οι γυναίκες μένουν για να επιβιώσουν.

Οι άντρες διηγούνται ό,τι είδαν. Οι γυναίκες σωπαίνουν για ό,τι έζησαν.

Οι άντρες γυρίζουν. Οι γυναίκες μένουν. Μένουν στο κρύο, σε σπίτια από χιόνι, σε σιωπές που κανείς δεν ακούει. Μένουν για να στηρίζουν κοινότητες που δεν τις τιμούν. Μένουν για να προστατεύουν παιδιά, ηλικιωμένους, ξένους. Μένουν αόρατες.

Πήρα από εκεί μόνο μία ανάμνηση: μια όμορφη, απίστευτα όμορφη γυναίκα, αλλά μόνη. Όχι με τη ρομαντική έννοια. Με την ανθρώπινη. Με την τραγική.

Στοχασμός

Ο Βορράς δεν σκοτώνει το σώμα. Σκοτώνει την παρουσία. Κι αυτό που μένει είναι λευκό: ένας τόπος όπου οι γυναίκες ζουν και εξαφανίζονται ταυτόχρονα.

Γι' αυτό γράφω. Γιατί οι ακραίοι τόποι δεν διηγούνται μόνοι τους την ιστορία τους. Κι όσοι τους διασχίζουν δεν έχουν την πολυτέλεια να σωπαίνουν.

Όχι εγώ. Όχι εγώ. Η γη μου με γέννησε, κι ο υπόλοιπος κόσμος με υποδέχεται όχι σαν φιλοξενούμενο, αλλά σαν μέλος της οικογένειας.

Από την απόλυτη λευκότητα του Βορρά κατέβηκα στην απόλυτη σύγχυση των Ηνωμένων Πολιτειών.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Η αδύνατη αποστολή

Δεκαοκτώ χρόνια σε μια αμερικανική εταιρεία σου δίνουν κάτι που καμία άλλη εταιρεία στον κόσμο δεν μπορεί: μια κουλτούρα δουλειάς, διαδικασίες, μια σαφή αποστολή κι ένα σύστημα αξιών που δεν είναι θεωρία — είναι καθημερινή πρακτική. Δεν σου τις εξηγούν· σου τις χτίζουν. Και το κάνουν χωρίς να σου ζητήσουν την άδεια.

Ήμουν στο γραφείο της Νέας Υόρκης όταν μου πρότειναν μια δουλειά που δεν είχα φανταστεί ποτέ. Όχι προαγωγή. Όχι μετάθεση. Ένα πείραμα.

Ένα εμπιστευτικό πρόγραμμα, φτιαγμένο για να επικυρώσει ένα μοντέλο ανθρώπινων σχέσεων μέσα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεν είχαν διαλέξει διευθυντές, ψυχολόγους ή εκπαιδευτές. Είχαν διαλέξει ανθρώπους με ένα ορισμένο είδος εμπειρίας από τον πραγματικό κόσμο. Και βγήκε το όνομά μου — παρότι ήμουν δεκαοκτώ χρόνια στις πωλήσεις. Δεν κοίταζαν τον ρόλο: κοίταζαν το μυαλό.

Η δοκιμασία ήταν απλή στην εξήγηση και εξαιρετικά δύσκολη στην ολοκλήρωση:

να επισκεφθώ τις 50 αμερικανικές πολιτείες σε έναν χρόνο, διαλέγοντας μόνος μου τις πόλεις και μένοντας τουλάχιστον μία

εβδομάδα στην καθεμία.

Οι δύο τελευταίες εβδομάδες θα ήταν υποχρεωτικές διακοπές. Θα κάλυπταν όλα τα έξοδα. Εγώ έπρεπε μόνο να ζω, να παρατηρώ, να καταλαβαίνω και να παραδίδω μια αναφορά κάθε Δευτέρα. Μια ανθρώπινη, ξερή, ακριβή αναφορά.

Υπέγραψα το συμβόλαιο. Ενημέρωσα το σπίτι. Δεν ρώτησαν τίποτα. Ήθελαν μόνο να ξέρουν αν είχαν φτάσει οι μηνιαίες προμήθειες. Εγώ ήμουν έτοιμος να αντιμετωπίσω έναν χρόνο στην Αμερική. Εκείνοι, όπως πάντα, αντιμετώπιζαν τον επόμενο μήνα.

Για σιγουριά, ο μισθός μου κατατίθετο απευθείας στον τραπεζικό μου λογαριασμό στην Ιταλία. Ήταν ένας ευγενικός τρόπος να μου πουν: «Μην κάνεις βλακείες. Ζήσε με ό,τι έχεις. Να δούμε ποιος είσαι στ' αλήθεια».

Μόνο δεκαπέντε χρόνια αργότερα απέκτησα πρόσβαση στις αρχικές μου αναφορές, στις αναλύσεις και στο υλικό που είχαν συγκεντρώσει για μένα. Από εκεί γεννήθηκε αυτό το βιβλίο. Πήρα έγκριση να το εκδώσω, με έναν όρο: να μην κατονομάσω ποτέ την εταιρεία που το παρήγγειλε.

Δεν έχει σημασία. Αυτή η ιστορία δεν αφορά λογότυπα. Αφορά έναν άντρα σε μια χώρα που είναι αδύνατο να την καταλάβεις αν δεν τη ζήσεις από πρώτο χέρι.

Να ξεκινήσω από το πιο μακρινό σημείο;

Η λογική επιλογή ήταν να ξεκινήσω από τις άκρες, όχι από το κέντρο. Για δύο απλούς λόγους:

1. Ήμουν φρέσκος από το πείραμα: μεγάλη διαύγεια, μέγιστη προσοχή.

2. Ξεκινώντας από το άκρο θα μπορούσα να διορθώσω την πορεία και να τελειώσω το ταξίδι καθαρά.

Δεν χρειαζόταν να ξεκινήσω από τη Βοστώνη ή το Σικάγο. Έπρεπε να ξεκινήσω από ένα σύνορο. Από έναν τόπο που ήταν Αμερική μόνο στα χαρτιά.

Διάλεξα το Τζούντο, την πρωτεύουσα της Αλάσκας. Απομονωμένο. Προσβάσιμο μόνο με πλοίο ή αεροπλάνο. Μια πόλη που δεν ανήκει σε κανέναν. Το τέλειο μέρος για να ξεκινήσω.

Βελτιστοποίηση των πόρων

Πριν φύγω, έκανα αυτό που ένας Αμερικανός σέβεται πάνω απ' όλα: οργανώθηκα σαν επαγγελματίας, όχι σαν τουρίστας.

Τηλεφώνησα σε τρεις από τις πιο γνωστές αεροπορικές εταιρείες, εκείνες με τα μεγαλύτερα εσωτερικά δίκτυα. Σε λιγότερο από μία ώρα αγόρασα ένα μπλοκ με πενήντα πτήσεις εσωτερικού με έκπτωση 60%.

Χωρίς χρονικά όρια. Χωρίς όρια ημερών. Χωρίς περιορισμούς. Μόνο ένας όρος: να τις χρησιμοποιήσω μέσα σε έναν χρόνο.

Το ίδιο έκανα με αλυσίδες ξενοδοχείων, ταξί Uber και εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων, και ύστερα ετοίμασα ένα κανονικό πρόγραμμα με τους σταθμούς, τους τρόπους, αλλά όχι τους χρόνους.

Ήμουν έτοιμος.

Ήταν η πρώτη μου πραγματική επιτυχία. Το πρώτο σημάδι ότι ήξερα να κινούμαι. Η Αμερική ανταμείβει όποιον δρα, όχι όποιον περιμένει.

Όταν η εταιρεία είδε τη συναλλαγή, έκανε αυτό που κάνει πάντα η αμερικανική κουλτούρα: έλεγξε την αξιοπιστία.

Μπορούσα να διαχειριστώ έναν χρόνο συνεχούς μετακίνησης;
Μπορούσα να αντιμετωπίσω απρόοπτα, αποστάσεις και έκτακτες ανάγκες; Ήμουν αυτόνομος;

Γι' αυτό, πριν φύγω, τακτοποίησα άλλη μια κρίσιμη λεπτομέρεια:

φρόντισα να έχω στην πιστωτική μου κάρτα μηνιαίο όριο τουλάχιστον 100.000 δολαρίων.

Δεν ήταν για να ξοδευτούν. Ήταν για να δείξω ότι μπορούσα να τα διαχειριστώ. Οι Αμερικανοί σκέφτονται έτσι: αν δεν έχεις αυτονομία, δεν έχεις ελευθερία. Κι αν δεν έχεις ελευθερία, δεν μπορείς να αξιολογηθείς.

Από εκείνη τη στιγμή το πρόγραμμα δεν ήταν πια ανάθεση. Ήταν αποστολή.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΜΕ ΣΤ' ΑΛΗΘΕΙΑ

Η Αλάσκα ανήκει στις Ηνωμένες Πολιτείες μόνο γεωγραφικά. Είναι ένας άλλος κόσμος.

Είναι ο τόπος όπου οι γυναίκες εξαφανίζονται χωρίς ίχνος. Όπου μια καταγγελία δεν φτάνει ποτέ στον προορισμό της. Όπου οι πόλεις είναι απλώς πολιτισμένα νησιά στη μέση μιας άγριας ηπείρου.

Το Τζούντο ήταν η πρώτη μου δοκιμασία: μια πρωτεύουσα χωρίς δρόμους που να τη συνδέουν με την υπόλοιπη χώρα. Ένα κομμάτι Αμερικής που δεν μοιάζει με Αμερική.

Εδώ άρχισα να καταλαβαίνω κάτι: το ταξίδι δεν θα ήταν γεωγραφικό. Θα ήταν ανθρώπινο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 (Τόμος I)

Αλαμπάμα – Αλάσκα – Αριζόνα – Αρκάνσας – Καλιφόρνια – Κολοράντο – Κονέκτικατ – Ντέλαγουερ – Φλόριντα – Τζόρτζια

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 (Τόμος II)

Χαβάη – Αϊντάχο – Ιλινόις – Ιντιάνα – Αϊόβα – Κάνσας – Κεντάκι – Λουιζιάνα – Μέιν – Μέριλαντ

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 (Τόμος III)

Μασαχουσέτη – Μίσιγκαν – Μινεσότα – Μισισίπι – Μιζούρι – Μοντάνα – Νεμπράσκα – Νεβάδα – Νιου Χάμσαϊρ – Νιου Τζέρσεϊ – Νέο Μεξικό

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 (Τόμος IV)

Νέα Υόρκη – Ουάσινγκτον

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 (Τόμος V)

Βόρεια Καρολίνα – Βόρεια Ντακότα – Οχάιο – Οκλαχόμα – Όρεγκον – Πενσυλβάνια – Ρόουντ Άιλαντ – Νότια Καρολίνα

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 (Τόμος VI)

Νότια Ντακότα – Τενεσί – Τέξας – Γιούτα – Βερμόντ – Βιρτζίνια – Δυτική Βιρτζίνια – Ουισκόνσιν – Ουαϊόμινγκ

KENTAKI

Το Κεντάκι είναι μια πολιτεία που υπάρχει σε δύο διαστάσεις: η επιφάνεια είναι φτιαγμένη από ανθρακωρυχεία, ούισκι, άλογα και πράσινους λόφους· τα βάθη όμως είναι φτιαγμένα από παλιά φτώχεια, απομονωμένες κοινότητες, άκαμπτη θρησκεία και σπάνιες ευκαιρίες.

Είναι μια γη που δεν είναι πια αγροτική, αλλά δεν είναι ακόμη σύγχρονη. Μετέωρη. Αργή. Κουρασμένη. Κι όταν μια γη μένει μετέωρη, είναι οι γυναίκες που την κρατούν όρθια.

Στο Κεντάκι μια γυναίκα δεν εξαφανίζεται εξαιτίας ενός γεγονότος. Εξαφανίζεται εξαιτίας μιας κοινωνικής κληρονομιάς που εδώ και γενιές της ζητά να θυσιάζεται. Οικογένεια, παιδιά, επισφαλής δουλειά, εκκλησία, γείτονες, τα προβλήματα των άλλων: όλα πέφτουν στους ώμους της. Η απουσία της δεν είναι θόρυβος. Είναι βάρος.

Η γυναίκα από τις πρώην περιοχές των ορυχείων – 41

ετών

Ο άνθρακας έχτισε το Κεντάκι και το κατέστρεψε. Τα ορυχεία κλείνουν, οι άντρες χάνουν τη δουλειά τους, η εξάρτηση από τις ουσίες μεγαλώνει, η φτώχεια απλώνεται.

Οι γυναίκες εδώ σηκώνουν ό,τι έμεινε πίσω. – άντρες χωρίς δουλειά – παιδιά μεγαλωμένα μέσα στην απογοήτευση – εξαιρετικά χαμηλοί μισθοί – υπερβολικές δόσεις που χτυπούν φίλους και συγγενείς – κοινότητες στα όρια.

Δουλεύουν σε μαγαζιά, σχολεία, υπηρεσίες, ως βοηθοί και εργαζόμενες στήριξης. Κάνουν όλα όσα τα σπασμένα οικονομικά συστήματα δεν κάνουν πια.

Η απουσία της είναι κοινωνική: αν δεν υπήρχε αυτή η γυναίκα, η πολιτεία θα κατέρρεε. Όμως κανείς δεν της το αναγνωρίζει.

Η κυρία του Ντέρμπι και των εκτροφείων – 36 ετών

Το Κεντάκι είναι διάσημο για τα άλογά του και για το Ντέρμπι. Πίσω από εκείνη την κομψή εικόνα κρύβεται ένας στρατός από

γυναίκες που καθαρίζουν στάβλους, φροντίζουν τα ζώα, πίνουν βάρδια από τα χαράματα και δουλεύουν για γελοίους μισθούς.

Η λάμψη είναι μπροστά. Ο ιδρώτας είναι πίσω.

Η απουσία της είναι οικονομική: χωρίς αυτήν ο κλάδος δεν λειτουργεί, όμως μένει ένα γρανάζι που το αγνοούν το κοινό και οι πολιτικοί.

Η γυναίκα παγιδευμένη στη θρησκεία – 48 ετών.

Σε πολλές κομητείες του Κεντάκι η εκκλησία έχει περισσότερη εξουσία από την πολιτεία.

Μια γυναίκα πρέπει να είναι: – μητέρα – σύζυγος – ηθικό πρότυπο – αξιοσέβαστη παρουσία – υπάκουη στην κοινότητα.

Δεν μπορεί να βγει από τον ρόλο της. Δεν μπορεί να ξαναεφεύρει τον εαυτό της. Δεν μπορεί να εκφράσει αμφιβολίες ή ευθραυστότητα.

Η απουσία της είναι πολιτισμική: δεν ανήκει στον εαυτό της. Ανήκει στη θρησκευτική αφήγηση του τόπου.

Η γυναίκα της ελάχιστης δουλειάς – 29 ετών

Το Κεντάκι ζει από κακοπληρωμένες δουλειές. Κι εκείνες οι δουλειές είναι όλες των γυναικών.

Ταμίες, σερβιτόρες, καθαρίστριες, εργαζόμενες σε γηροκομεία, βοηθοί στα σχολεία. Ζωές που φθείρονται σε επισφαλείς βάρδιες, ακριβή βενζίνη, παιδιά που πρέπει να μεγαλώσουν και μηδενικές προοπτικές.

Η απουσία της είναι οικονομική και ψυχική: δεν βλέπει διέξοδο και κανείς δεν της την προσφέρει.

Επίλογος – Κεντάκι

Το Κεντάκι είναι ένα μωσαϊκό από παράδοση, φτώχεια, θρησκεία και κακουχίες. Οι γυναίκες είναι η ραχοκοκαλιά του. Και ακριβώς γι' αυτό γίνονται αόρατες.

Η απουσία εδώ είναι συλλογική συνήθεια. Ένας τρόπος ζωής. Μια λανθασμένη κανονικότητα που κανείς δεν αμφισβητεί ποτέ.

Στοχασμός – Κεντάκι

Κάθε πολιτεία δείχνει ένα διαφορετικό πρόσωπο της απουσίας. Το Κεντάκι δείχνει εκείνο που γεννιέται από την οικονομική κατάρρευση και από μια παράδοση γαντζωμένη στο παρελθόν.

Εδώ η γυναίκα κρατά όλα όσα έχασαν οι άντρες, όλα όσα επιβάλλει η θρησκεία, όλα όσα η φτώχεια κάνει μόνιμα.

Είναι ο δυνατός κρίκος, αλλά της φέρονται σαν να είναι ο αδύναμος.

Και γι' αυτό ακριβώς αυτή η πολιτεία είναι απαραίτητη στον τόμο: για να δείξει τι συμβαίνει όταν μια κοινωνία φορτώνει τα πάντα στους ώμους των γυναικών και ύστερα φέρεται σαν να ήταν φυσιολογικό.

ΛΟΥΙΖΙΑΝΑ

Η Λουιζιάνα είναι μια πολιτεία με άγριες αντιθέσεις. Είναι πολιτισμός, μουσική, ιστορία, κουζίνα, πνευματικότητα και ταυτότητα. Είναι όμως και φτώχεια, αστάθεια, εξαρτήσεις, φυλετική ανισότητα, καταστροφικοί τυφώνες, άναρχη πολιτική κι ένα εύθραυστο κοινωνικό σύστημα.

Είναι ένας τόπος όπου η ομορφιά συνυπάρχει με την ασχήμια, χωρίς ισορροπία. Εδώ όλα έχουν δύο όψεις: η Νέα Ορλεάνη είναι

γιορτή και τραύμα, το Μπατόν Ρουζ είναι πολιτική και παρακμή, και οι αγροτικές κομητείες είναι κοινότητα και απομόνωση.

Η γυναίκα στη Λουιζιάνα δεν εξαφανίζεται τυχαία. Εξαφανίζεται γιατί είναι η μόνη σταθερή μορφή σε μια ασταθή γη. Κι αυτή η σταθερότητα την κατατρώνει.

Η απουσία της είναι αποτέλεσμα τριών βαριών παραγόντων: – βαθιά ριζωμένα φτώχεια

– **κυκλικές περιβαλλοντικές καταστροφές**

– σκληρή πολιτισμική πατριαρχία.

Εδώ οι γυναίκες κυβερνούν οικογένειες, γειτονιές, ολόκληρες κοινότητες. Κι ενώ όλοι οι άλλοι φαίνονται, εκείνη σβήνει.

Η γυναίκα από τη Νέα Ορλεάνη – 35 ετών

Η Νέα Ορλεάνη είναι μουσική, γιορτή, χάος και ιστορία. Είναι όμως και μία από τις πιο σύνθετες και δύσκολες πόλεις της χώρας.

Η γυναίκα που δουλεύει εδώ ζει ταυτόχρονα σε τρία μέτωπα: – αρπακτικός τουρισμός – αστική βία – ασταθής οικονομία

Δουλεύει σε: – μπαρ – ξενοδοχεία – εστιατόρια – τουριστικές περιηγήσεις – δημόσιες υπηρεσίες – ζωντανή μουσική – νυχτερινή ζωή

Υποχρεωτικά χαμόγελα. Χαμηλοί μισθοί. Υψηλά νοίκια. Βαριοί πελάτες. Εξαντλητικά ωράρια.

Η απουσία της είναι ηθική: η πόλη χρησιμοποιεί την ενέργειά της και της την επιστρέφει εξαντλημένη.

Όλοι θέλουν τη «μαγεία» της Νέας Ορλεάνης. Κανείς δεν πληρώνει εκείνες που τη δημιουργούν.

Η Αφροαμερικανή των φτωχών κομητειών –

42 ετών Έξω από τη Νέα Ορλεάνη απλώνεται η αγροτική και φτωχή Λουιζιάνα. Μικρά σπίτια, αδύναμα σχολεία, ελάχιστες υπηρεσίες και γελοίοι μισθοί. Η Αφροαμερικανή εδώ παίζει ταυτόχρονα τρεις ρόλους: – εργαζόμενη – μητέρα – κοινωνικός στυλοβάτης της κοινότητας.

Δουλεύει όπου μπορεί: – γηροκομεία – μίνι μάρκετ – κουζίνες φαστ φουντ – καθαριότητες – άτυπη φροντίδα.

Χωρίς αυτήν η κοινότητα δεν λειτουργεί. Κι όμως ζει με χαμηλούς μισθούς, χρόνιο άγχος, ελάχιστη ιατρική περίθαλψη και τη διαρκή παρουσία της ενδοοικογενειακής βίας.

Η απουσία της είναι ιστορική: κατάγεται από την ίδια δομή που εδώ και γενιές την έβαζε πάντα στο κατώτατο σκαλί της κοινωνικής κλίμακας.

Η γυναίκα που επιβιώνει από τους τυφώνες – 39

ετών

Στη Λουιζιάνα δεν υπάρχει «σταθερή» ζωή. Οι τυφώνες αλλάζουν τα πάντα: σπίτια κατεστραμμένα, δουλειές χαμένες, οικογένειες χωρισμένες, αναμνήσεις χαμένες.

Η γυναίκα είναι εκείνη που: – απομακρύνει τα παιδιά – προστατεύει τα έγγραφα – καθαρίζει το σπίτι που πλημμύρισε – ξεκινά από το μηδέν – διαχειρίζεται ασφαλιστήρια που πληρώνουν αργά ή ποτέ – κρατά την οικογένεια ήρεμη ενώ μέσα της καταρρέει.

Για τους άντρες η ανοικοδόμηση είναι σωματική. Για τις γυναίκες είναι ψυχολογική. Χρόνο με τον χρόνο.

Η απουσία της είναι περιβαλλοντική: κάθε καταιγίδα της παίρνει ένα κομμάτι από την ενέργειά της, ώσπου δεν μένει σχεδόν τίποτα. Κανείς δεν της το αποζημιώνει.

Η γυναίκα των βαριών παραδόσεων – 51 ετών

Η Λουιζιάνα ζει από ισχυρές, βαθιά ριζωμένες, σχεδόν ιερές παραδόσεις.

Μια γυναίκα πρέπει να είναι: – η τέλεια μητέρα – μια μορφή του σπιτιού – θεμέλιος λίθος της μεγάλης οικογένειας – παρουσία στην εκκλησία – φροντίστρια των ηλικιωμένων – οδηγός των μικρών – ο σκελετός που στηρίζει τα πάντα.

Είναι ένας αρχαίος ρόλος, που δεν ανανεώθηκε ποτέ.

Δεν μπορεί να αρνηθεί τα αιτήματα της οικογένειας. Δεν μπορεί να αντιμλήσει. Δεν μπορεί να πει «όχι». Δεν μπορεί να σκεφτεί τον εαυτό της χωρίς να νιώσει ενοχές.

Η απουσία της είναι πολιτισμική και συναισθηματική: είναι τόσο απασχολημένη να στηρίζει τους πάντες, που εξαφανίζεται από τον ίδιο της τον εαυτό.

Επίλογος – Λουιζιάνα

Η Λουιζιάνα είναι ένα μείγμα από ομορφιά και πληγές που δεν έκλεισαν. Και μέσα σε αυτό το καθημερινό χάος οι γυναίκες κρατούν τα πάντα ενωμένα: οικογένεια, δουλειά, κοινότητα, παραδόσεις, συναισθηματική επιβίωση.

Η απουσία τους είναι ένα παράδοξο: όσο περισσότερα κάνουν, τόσο λιγότερο φαίνονται.

Η Λουιζιάνα δεν σβήνει τις γυναίκες με μία και μόνη δύναμη. Τις σβήνει με χίλιες μικρές, καθημερινές δυνάμεις: φτώχεια, τυφώνες,

τουρισμό, φυλετική ιστορία, οικογενειακούς ρόλους, έλλειψη στήριξης.

Είναι ένα αργό, βαθύ, σιωπηλό σβήσιμο.

Στοχασμός – Λουιζιάνα

Κάθε πολιτεία δείχνει μια διαφορετική μορφή απουσίας. Η Λουιζιάνα δείχνει εκείνη που προκαλείται από: – φυσικές καταστροφές – κοινωνικές καταστροφές – οικογενειακές καταστροφές.

Είναι η Πολιτεία όπου η γυναίκα επιβιώνει για όλους, αλλά κανείς δεν επιβιώνει για εκείνη.

Είναι η πολιτεία όπου το τραύμα γίνεται ρουτίνα και η ρουτίνα γίνεται ταυτότητα.

Η Λουιζιάνα δείχνει ότι η απουσία των γυναικών δεν είναι μόνο φτώχεια ή έλλειψη δικαιωμάτων. Είναι και μια κούραση τόσο βαθιά, που κανείς δεν την προσέχει πια.

Και γι' αυτό αυτό το κεφάλαιο είναι καθοριστικό: για να θυμόμαστε ότι πίσω από κάθε καρτ ποστάλ της Νέας Ορλεάνης υπάρχει μια γυναίκα που κρατά κάτι που ο κόσμος δεν μπορεί να δει.

ΜΕΪΝ

Το Μέιν είναι μία από τις πιο όμορφες και άγριες πολιτείες της Αμερικής. Ατελείωτα δάση, κρύες ακτές, φάροι, ψαροχώρια και απέραντη σιωπή. Είναι ρομαντική γη μόνο για όσους την επισκέπτονται. Για όσους ζουν εκεί, είναι καθαρή απομόνωση.

Ο πληθυσμός είναι αραιός, οι αποστάσεις μεγάλες, οι χειμώνες κρατούν μήνες, οι ευκαιρίες είναι λίγες. Το Μέιν δεν σου

επιτίθεται: σε κατατρώει.

Οι γυναίκες εδώ εξαφανίζονται για τρεις λόγους: – γεωγραφική μοναξιά – ασταθείς εποχικές δουλειές – μικρές κοινότητες που πνίγουν την αλλαγή. Είναι μια πολιτεία όπου κυριαρχεί η φύση και ο άνθρωπος προσαρμόζεται. Πάντα. Υπερβολικά.

Η γυναίκα του Μείν δεν πέφτει από ένα σοκ. Πέφτει από την επανάληψη.

Η γυναίκα των ψαροχωριών – 39 ετών

Η ακτή του Μείν ζει από το ψάρεμα: αστακός, μπακαλιάρος, σύντομες σεζόν και σκληρή δουλειά.

Η γυναίκα εδώ διαχειρίζεται όλα όσα δεν κάνει η βάρκα: – συντονισμό – δίκτυα που θέλουν μπάλωμα – πωλήσεις – λογιστικά της οικογένειας – οικογένεια – σπίτι – ξαφνικές έκτακτες ανάγκες.

Η θάλασσα είναι όμορφη από μακριά. Από κοντά είναι ένα αφεντικό που δεν συγχωρεί.

Η απουσία της είναι ταυτόχρονα οικονομική και σωματική: ζει σε έναν κλάδο όπου τα κέρδη εξαρτώνται από τον καιρό, την εποχή και την τύχη. Κι όταν τελειώνει η σεζόν, τελειώνει και η ασφάλεια.

Η γυναίκα που ζει στον μακρύ χειμώνα – 52

ετών

Το Μείν τον χειμώνα είναι ένας τοίχος: χιόνι, παγωνιά, σκοτάδι, ατελείωτες σιωπές.

Στην ενδοχώρα – Μιλινόκετ, Γκρίνβιλ, η περιοχή των λιμνών – οι γυναίκες αντιμετωπίζουν: – μήνες χωρίς πραγματική κοινωνική επαφή– επικίνδυνους δρόμους– απομονωμένα σπίτια– ελάχιστη

ιατρική περίθαλψη– διάχυτη εποχική κατάθλιψη– απόσταση από τις βασικές υπηρεσίες

Αν είναι άρρωστη, περιμένει. Αν χρειάζεται γιατρό, οδηγεί ώρες. Αν καταρρεύσει συναισθηματικά, κανείς δεν τη βλέπει. Η απουσία της είναι γεωγραφική: εξαφανίζεται γιατί είναι μακριά από όλα.

Η γυναίκα των εποχικών δουλειών – 28 ετών

Το καλοκαίρι το Μέιν εκρήγνυται: τουρισμός, B&B, εστιατόρια, κρουαζιέρες.

Η γυναίκα εδώ δουλεύει ακούραστα: – σερβίρει – καθαρίζει – μαγειρεύει – υποδέχεται – διαχειρίζεται – συγγυρίζει.

Είναι δουλειά σκληρή, κακοπληρωμένη, ασταθής. Κρατά τρεις μήνες, μετά τίποτα.

Περνά από τα εξαντλητικά ωράρια στις άδειες εβδομάδες. Από τα λεφτά που μπαίνουν γρήγορα στους μήνες της επιβίωσης.

Η απουσία της είναι οικονομική: ζει πάντα ανάμεσα σε δύο εποχές, αλλά δεν ανήκει σε καμία.

Η γυναίκα των μικρών κοινοτήτων – 46 ετών

Οι μικρές πόλεις του Μέιν είναι κλειστές κοινότητες: όλοι ξέρουν τα πάντα για όλους, και κανείς δεν αλλάζει ποτέ στ' αλήθεια.

Η γυναίκα εδώ πρέπει να είναι απλή και ίσια: – μητέρα – σταθερή εργαζόμενη – αξιόπιστη παρουσία – «καλός άνθρωπος» σύμφωνα με τους κώδικες του τόπου.

Δεν μπορεί να ξαναεφεύρει τον εαυτό της. Δεν μπορεί να αλλάξει εύκολα δουλειά. Δεν μπορεί να φύγει από την κοινότητα χωρίς να την κρίνουν.

Η απουσία της είναι πολιτισμική: ανήκει στον τόπο περισσότερο απ' ό,τι στον εαυτό της. Δεν είναι φυλακισμένη της κακίας, αλλά της συνήθειας.

Επίλογος – Μένιν

Το Μένιν είναι μια πολιτεία που σε κοιτάζει σιωπηλά. Κι η σιωπή, όταν είναι πολλή, γίνεται βάρος.

Οι γυναίκες εδώ εξαφανίζονται μέσα στις αποστάσεις, στις εποχές, στους ρόλους που επαναλαμβάνονται, στις επισφαλείς δουλειές, στα κλειστά χωριά, στους μακριούς χειμώνες.

Η απουσία δεν είναι φανερή. Είναι κάτω από το δέρμα. Είναι κάτι καθημερινό.

Το Μένιν δεν χτυπά. Σε αφήνει να φύγεις.

Στοχασμός – Μένιν

Κάθε πολιτεία αποκαλύπτει μια μορφή απουσίας. Το Μένιν αποκαλύπτει εκείνη που γεννιέται από τη γεωγραφία:

Όσο πιο όμορφος ο τόπος, τόσο πιο σκληρός για όσους ζουν εκεί.

Εδώ τη γυναίκα δεν τη σβήνει η σύγκρουση, αλλά η ησυχία. Η επανάληψη. Η απόσταση. Το κρύο που δεν περνά ποτέ. Η ζωή που μικραίνει.

Το Μένιν διδάσκει ένα πράγμα: η γυναικεία απουσία μπορεί να είναι και τοπίο. Ένας χάρτης. Μια εποχή που δεν τελειώνει ποτέ.

Και γι' αυτό αυτό το κεφάλαιο είναι απαραίτητο: γιατί η Αμερική δεν είναι μόνο βία ή χάος. Είναι και μια σιωπή που κατατρώει.

ΜΕΡΙΛΑΝΤ

Το Μέριλαντ είναι μια απατηλή πολιτεία. Μικρή, με θέα στον Ατλαντικό, κοντά στην Ουάσινγκτον. Κομψή στην επιφάνεια, σύνθετη από μέσα.

Είναι ένας τόπος κομμένος στα δύο: – πλούσια, μορφωμένα, προστατευμένα, τακτοποιημένα προάστια – δύσκολες, φτωχές πόλεις, σημαδεμένες από την εγκληματικότητα και την εγκατάλειψη.

Είναι μία από τις πολιτείες με το υψηλότερο μέσο εισόδημα στην Αμερική και ταυτόχρονα μία από εκείνες με τις πιο φανερές ανισότητες.

Οι γυναίκες εδώ δεν εξαφανίζονται για έναν μόνο λόγο. Εξαφανίζονται εξαιτίας των πάρα πολλών κόσμων στους οποίους πρέπει να προσαρμοστούν: μητρόπολη, προάστια, πολιτική, υγεία, αστική φτώχεια, φυλετικές ταυτότητες.

Η απουσία των γυναικών στο Μέριλαντ έχει πολλά πρόσωπα.

Αλλάζει ανάλογα με τον ταχυδρομικό κώδικα.

Η γυναίκα της Βαλτιμόρης – 34 ετών

Η Βαλτιμόρη είναι μία από τις πιο περίπλοκες πόλεις των Ηνωμένων Πολιτειών: ριζωμένη φτώχεια, υψηλή εγκληματικότητα, κοινωνική απομόνωση, υπηρεσίες στα όριά τους και σχολεία σε κίνδυνο.

Εδώ οι γυναίκες κρατούν τα πάντα ενωμένα: – παιδιά – επισφαλή δουλειά – επικίνδυνες γειτονιές – απαγορευτικό κόστος ζωής – αργές συγκοινωνίες – έλλειψη πραγματικής προστασίας.

Δουλεύει όπου μπορεί: σούπερ μάρκετ, κλινικές, κέντρα βοήθειας, εστιατόρια φαστ φουντ, γηροκομεία, καθαριότητες. Η απουσία της είναι αστική: η πόλη μιλά για «ανάπλαση», αλλά ποτέ δεν ξεκινά από τη δική της ζωή.

Είναι ορατή για το σύστημα μόνο όταν χρησιμεύει ως εργατικό δυναμικό. Εξαφανίζεται όταν πρόκειται να αναγνωριστούν τα δικαιώματά της.

Η γυναίκα από τα πλούσια προάστια – 42 ετών

Το πλούσιο κομμάτι του Μέριλαντ είναι τέλειο: σπίτια βγαλμένα από ταινία, υψηλά εισοδήματα, σχολεία της ελίτ, φιλόδοξες καριέρες, καλά δομημένες οικογένειες.

Η γυναίκα εδώ εξαφανίζεται για άλλο λόγο: την πίεση της τελειότητας.

Είναι ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον όπου ο γυναικείος ρόλος πρέπει να είναι άψογος: – πλήρης διαχείριση της οικογένειας – υψηλή κοινωνική εικόνα – τέλεια παιδιά – υποχρεωτικός εθελοντισμός – παράλληλη δουλειά ή καριέρα που δεν πρέπει ποτέ να «επισκιάσει» τον σύντροφο.

Ζει σε ένα περιβάλλον που τη θέλει πάντα παρούσα, χωρίς να τα παρατά ποτέ, χωρίς να δείχνει ποτέ κόπωση.

Η απουσία της είναι ζήτημα ταυτότητας: η κοινότητα τη θεωρεί ρόλο, όχι πρόσωπο.

Η Αφροαμερικανή του Κεντρικού

Διαδρόμου – 45 ετών Το Μέριλαντ έχει μία από τις μεγαλύτερες και πιο επιδραστικές αφροαμερικανικές κοινότητες των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι γυναίκες εδώ είναι κινητήρια δύναμη της κοινωνίας: – δουλεύουν στην υγεία – δουλεύουν στα σχολεία – διευθύνουν γραφεία και δημόσια διοίκηση – κρατούν ενωμένες μεγάλες οικογένειες – στηρίζουν ολόκληρες κοινότητες. Όμως ζει με διπλό βάρος: της φυλής και του φύλου.

Τα κάνει όλα. Τα κρατά όλα. Εμφανίζεται παντού. Όμως σπάνια την ακούνε.

Η απουσία της είναι πολιτική: στηρίζει την Πολιτεία χωρίς να κάθεται στα τραπέζια όπου παίρνονται οι αποφάσεις.

Η γυναίκα που δουλεύει στην υγεία – 37 ετών

Το Μέριλαντ είναι μία από τις πολιτείες με τον μεγαλύτερο αριθμό γυναικών στην υγεία, χάρη στην εγγύτητά του με την Ουάσινγκτον και στα μεγάλα περιφερειακά του νοσοκομεία.

Οι γυναίκες εδώ ζουν μέσα σε ένα σύστημα που δεν σταματά ποτέ να απαιτεί: – ατελείωτες βάρδιες – υπερφορτωμένες κλινικές – επαναλαμβανόμενα επείγοντα – εξαιρετικά μεγάλες ευθύνες – ελάχιστη ψυχολογική προστασία – μισθοί που δεν αντισταθμίζουν το συναισθηματικό φορτίο.

Είναι εκείνη που φροντίζει τους πάντες: τους ηλικιωμένους, τα παιδιά, τους χρόνια πάσχοντες, τα επείγοντα της πόλης, τις περιβαλλοντικές καταστροφές.

Η απουσία της είναι λειτουργική: είναι θεμελιώδης, όμως η φωνή της μετράει ελάχιστα στις αποφάσεις για την υγεία.

Επίλογος – Μέριλαντ

Το Μέριλαντ είναι μια πολιτεία χτισμένη πάνω σε έντονες αντιθέσεις: ακραίος πλούτος και ακραία φτώχεια, πολιτική υψηλού επιπέδου και εγκαταλελειμμένες γειτονιές, λαμπρές

καριέρες και ελάχιστες δουλειές. Οι γυναίκες εδώ ζουν όλες αυτές τις αντιφάσεις ταυτόχρονα. Κάθε περιοχή του Μέριλαντ έχει μια διαφορετική μορφή σβησίματος: αστική, κοινωνική, ταυτότητας, φυλετική, υγειονομική.

Η απουσία τους είναι συλλογικό αποτέλεσμα: η Πολιτεία λειτουργεί επειδή εκείνες κρατούν γερά.

Και ακριβώς γι' αυτό δεν φαίνονται.

Στοχασμός – Μέριλαντ

Κάθε πολιτεία αποκαλύπτει μια διαφορετική απόχρωση της γυναικείας απουσίας. Το Μέριλαντ αποκαλύπτει την πιο σύνθετη: οι γυναίκες υπάρχουν σε κάθε κοινωνικό επίπεδο, κι όμως αγνοούνται ακριβώς εκεί όπου παίρνει μορφή το σύστημα.

Εδώ οι γυναίκες είναι: – η ραχοκοκαλιά των πλούσιων προαστίων– η μηχανή των μαύρων κοινοτήτων– εκείνες που προσφέρουν την υγειονομική φροντίδα– η επιβίωση των φτωχών γειτονιών.

Κι όμως δεν την αναγνωρίζουν ως πολιτική δύναμη, δεν τη βάζουν στο κέντρο των στρατηγικών, δεν την προστατεύουν.

Στο Μέριλαντ η απουσία δεν είναι φτώχεια ή μοναξιά. Είναι δυσαναλογία: οι γυναίκες δίνουν περισσότερα απ' όσα τους επιστρέφει η πολιτεία.

Και γι' αυτό βρίσκει τη θέση της εδώ, στον τόμο.

ΜΑΣΑΧΟΥΣΕΤΗ

Η Μασαχουσέτη είναι μία από τις πιο ευφυείς πολιτείες της Αμερικής. Πανεπιστήμια της ελίτ, νοσοκομεία παγκόσμιου επιπέδου, ερευνητικά κέντρα, τεχνολογία και καινοτομία. Απ' έξω

μοιάζει με έναν από τους πιο προηγμένους και «σωστούς» τόπους της χώρας: υψηλή μόρφωση, υψηλά εισοδήματα, σύγχρονες πολιτικές και πλήρεις υπηρεσίες.

Όμως η αλήθεια είναι πιο σύνθετη.

Η Μασαχουσέτη είναι ένας τόπος δύο ταχυτήτων: – όσοι ανήκουν στα κυκλώματα της γνώσης – όσοι μένουν έξω από εκείνες τις πόρτες.

Είναι μια πολιτεία που μιλά για πρόοδο, αλλά ζει κάτω από τεράστια πολιτισμική πίεση. Κι αυτή η πίεση συνθλίβει σιγά σιγά την παρουσία των γυναικών.

Οι γυναίκες εδώ δεν εξαφανίζονται από έλλειψη. Εξαφανίζονται από υπερβολή προσδοκιών: καριέρα, οικογένεια, υψηλά πρότυπα, σταθερή απόδοση, τέλεια κοινωνικά μοντέλα.

Η απουσία των γυναικών στη Μασαχουσέτη είναι σύγχρονη, καλλιεργημένη, εκλεπτυσμένη – και καταστροφική.

Η γυναίκα των ελίτ πανεπιστημίων – 33 ετών

Η Μασαχουσέτη είναι η ακαδημαϊκή καρδιά του πλανήτη. Το μέλλον της γνώσης κρίνεται μέσα σε εκείνες τις πανεπιστημιούπολεις.

Η ερευνήτρια μπαίνει με εξαιρετικά υψηλές ικανότητες, αλλά βρίσκεται μπροστά σε ένα σύστημα που απαιτεί:

– να δημοσιεύεις ασταμάτητα – να ανταγωνίζεσαι προστατευμένους συναδέλφους – να κάνεις συνέδρια, σεμινάρια, μεγάλες εκδηλώσεις – να διατηρείς μια διαρκώς λαμπερή εικόνα – να παρατάς για χρόνια την ιδιωτική σου ζωή

Το περιβάλλον μοιάζει προοδευτικό, όμως οι θέσεις εξουσίας μένουν αντρικές. Όποια κάνει έρευνα αναπνέει έναν αέρα

αριστείας... και φθοράς.

Η απουσία της είναι θεσμική: παράγει γνώση, αλλά σπάνια διοικεί.

Η μετανάστρια στις καθαριότητες και την εστίαση – 29 ετών

Έξω από τις πανεπιστημιούπολεις της καρτ ποστάλ, η Μασαχουσέτη ζει από τη δουλειά των μεταναστών: Λατίνες, Αϊτινές, Βραζιλιάνες, γυναίκες από το Πράσινο Ακρωτήριο, Αφρικανές.

Είναι εκείνες που: – καθαρίζουν τα γραφεία της ελίτ – μαγειρεύουν στα εστιατόρια των πανεπιστημίων – δουλεύουν βάρδιες στα ξενοδοχεία – τρέχουν τις κουζίνες των εστιατορίων της Βοστώνης – φροντίζουν τους ηλικιωμένους – φροντίζουν τα παιδιά των άλλων.

Σκληρές ζωές, χαμηλές απολαβές, νοίκια στα ύψη.

Η απουσία της είναι οικονομική και πολιτική: κρατά στη ζωή την πιο μορφωμένη πόλη της Αμερικής χωρίς να την αναγνωρίζει κανείς.

Η γυναίκα των κλινικών και των νοσοκομείων – 41 ετών

Η Μασαχουσέτη είναι το κέντρο της προηγμένης υγείας. Πίσω από τα μεγάλα ονόματα υπάρχουν χιλιάδες γυναίκες: νοσηλεύτριες, τεχνικοί, προσωπικό των κλινικών, βοηθοί και προσωπικό υποστήριξης.

Αδύνατες βάρδιες. Συνεχής άγχος. Τεράστιες ευθύνες. Δύσκολοι ασθενείς. Εξαιρετικά υψηλό κόστος ζωής. Λίγη ξεκούραση.

Η απουσία της είναι λειτουργική: είναι η μηχανή της καλύτερης υγείας της Αμερικής, όμως το σύστημα δεν τη βλέπει ως πρόσωπο: μόνο ως λειτουργία.

Η γυναίκα από τις σκληρές γειτονιές – 35 ετών

Πέρα από τις εύπορες πανεπιστημιούπολεις και τα προάστια, η Μασαχουσέτη έχει μια πραγματική, σκληρή φτώχεια, αόρατη για τα μέσα ενημέρωσης.

Η γυναίκα που ζει εδώ αντιμετωπίζει: – απλησίαστα νοίκια – εύθραυστα σχολεία – διάχυτη βία – ανεπαρκείς υπηρεσίες – επισφαλείς συγκοινωνίες – κακοπληρωμένες δουλειές – δομικές φυλετικές διακρίσεις.

Είναι μια καθημερινή επιζώσα.

Η απουσία της είναι αστική: δεν χωρά στην «τέλεια» αφήγηση της Μασαχουσέτης, γι' αυτό το σύστημα την αγνοεί.

Επίλογος – Μασαχουσέτη

Αυτή η πολιτεία είναι ένα φανερό παράδοξο: όσο πιο καλλιεργημένη είναι, τόσο περισσότερο περιμένει από τις γυναίκες να διαχειρίζονται τα πάντα.

Η απουσία εδώ δεν είναι άγνοια. Είναι υπερ-αριστεία. Είναι η πεποίθηση ότι, σε έναν εξελιγμένο τόπο, «όλα θα πάνε καλά».

Δεν πάνε όλα καλά.

Οι γυναίκες σηκώνουν τεράστια και αόρατα βάρη: ακαδημαϊκά, υγειονομικά, οικογενειακά, οικονομικά.

Η Μασαχουσέτη λειτουργεί επειδή δουλεύουν εκείνες. Και ακριβώς γι' αυτό εξαφανίζονται.

Στοχασμός – Μασαχουσέτη

Κάθε πολιτεία δείχνει μια διαφορετική πληγή. Η Μασαχουσέτη δείχνει εκείνη που κρύβεται κάτω από την κουλτούρα της.

Εδώ οι γυναίκες δεν σβήνονται επειδή τους λείπουν οι ευκαιρίες. Σβήνονται επειδή έχουν πάρα πολλές, και κανείς δεν τις προστατεύει όσο τις αντιμετωπίζουν.

Είναι ένα σύγχρονο σβήσιμο: χωρίς βία, χωρίς θόρυβο, χωρίς να φαίνεται. Αλλά ολοκληρωτικό.

Και γι' αυτό η Μασαχουσέτη είναι ένα απαραίτητο κεφάλαιο: για να θυμόμαστε ότι η πρόοδος δεν αρκεί, αν δεν απελευθερώνει στ' αλήθεια εκείνες που τη στηρίζουν.

ΜΙΣΙΓΚΑΝ

Το Μίσιγκαν είναι ο σκελετός της βιομηχανικής Αμερικής. Η πολιτεία που δημιούργησε το αυτοκίνητο, που έχτισε την ίδια την ιδέα της αμερικανικής εργατικής τάξης — και που την είδε να διαλύεται ολόκληρη. Κλειστά εργοστάσια, πόλεις που άδειασαν, εγκαταλειμμένες γειτονιές, μολυσμένο νερό, εξαρτήσεις, γερασμένες υποδομές, μειωμένοι μισθοί.

Είναι μια πολιτεία που γνώρισε την άνοδο, την παρακμή και την αποτοχή. Και μέσα σε όλα αυτά, οι γυναίκες άντεξαν ό,τι οι άντρες δεν μπορούσαν πια να σηκώσουν.

Το Μίσιγκαν δεν σβήνει τις γυναίκες με μιας. Τις κατατρώει, μέρα με τη μέρα, με τρεις δυνάμεις: — μια βιομηχανία που καταρρέει — πόλεις που αδειάζουν — περιβαλλοντικά προβλήματα που δηλητηριάζουν τα πάντα. Η απουσία των γυναικών εδώ είναι αποτέλεσμα μιας σπασμένης οικονομίας που συνεχίζει να απαιτεί ενώ δεν δίνει σχεδόν τίποτα.

Η γυναίκα του Ντιτρόιτ – 38 ετών

Το Ντιτρόιτ είναι το παγκόσμιο σύμβολο της βιομηχανικής κατάρρευσης. Άδειες γειτονιές, εγκαταλειμμένα σπίτια, εύθραυστες υπηρεσίες, υποχρηματοδοτούμενα σχολεία και ιστορική φτώχεια.

Οι γυναίκες εδώ ζουν με: – επισφαλείς δουλειές – αναξιόπιστες συγκοινωνίες – διάχυτη βία – απαγορευτικά κόστη – έλλειψη γερών κοινωνικών δικτύων – ολοκληρωτικές οικογενειακές ευθύνες.

Δουλεύει όπου βρει: σούπερ μάρκετ, κλινικές, τηλεφωνικά κέντρα, εστιατόρια, τοπικούς συνεταιρισμούς.

Η απουσία της είναι αστική: μια πόλη διάσημη σε όλο τον κόσμο, που όμως δεν κοιτάζει εκείνες που την κρατούν όρθια.

Το Ντιτρόιτ γιορτάζει τη βιομηχανική του ιστορία. Δεν γιορτάζει τις γυναίκες που επέζησαν από την αποτυχία του.

Η γυναίκα του Φλιντ – 34 ετών

Το Φλιντ είναι μια εθνική πληγή. Νερό δηλητηριασμένο επί χρόνια, παιδιά δηλητηριασμένα, οικογένειες προδομένες από την πολιτεία.

Η γυναίκα εδώ έζησε το σκάνδαλο από πρώτο χέρι: – μαγείρευε με τοξικό νερό – έπλενε τα παιδιά της με επικίνδυνο νερό – πάλευε με θεσμούς που αρνούνταν τα στοιχεία – κρατούσε σπίτια με τεράστια προβλήματα υγιεινής – έπρεπε να διαλέξει ανάμεσα στο να πληρώσει τους λογαριασμούς ή να αγοράσει εμφιαλωμένο νερό. Η απουσία της είναι περιβαλλοντική: η Πολιτεία απέτυχε, κι εκείνη πλήρωσε το τίμημα.

Το Φλιντ δεν είναι μόνο μια τραγωδία. Είναι παράδειγμα του πόσο λίγο μετράει στην Αμερική η ζωή μιας φτωχής γυναίκας.

Η γυναίκα των πρώην εργοστασίων – 46 ετών

Κάποτε τα εργοστάσια του Μίσιγκαν έδιναν σταθερότητα: τίμιους μισθούς, ένα σπίτι, μια οικογένεια, ένα μέλλον.

Ύστερα κατέρρευσαν όλα: μετεγκαταστάσεις, ρομποτοποίηση, κλεισίματα, μαζικές απολύσεις.

Οι γυναίκες εδώ έπρεπε να ξαναεφεύρουν γρήγορα τον εαυτό τους: – σούπερ μάρκετ – φροντίδα – καθαριότητες – μικρές υπηρεσίες – δουλειές μερικής απασχόλησης – σπαστές βάρδιες.

Από τη βαριά βιομηχανία στην καθημερινή επισφάλεια.

Η απουσία της είναι οικονομική: έχασε την ασφάλεια, έχασε τις προοπτικές, έχασε την προστασία που είχε όταν το αυτοκίνητο κυριαρχούσε στον κόσμο.

Η γυναίκα της υπαίθρου – 50 ετών

Το αγροτικό Μίσιγκαν είναι απέραντο: περιοχές λιμνών, δάση, απομονωμένες κοινότητες, μικρές πόλεις που κινούνται αργά.

Η γυναίκα εδώ αντιμετωπίζει: – σκληρούς χειμώνες – εξαρτήσεις που χτυπούν άντρες και παιδιά – μακρινή ιατρική περίθαλψη – εποχικές δουλειές – μοναξιά – σχεδόν ανύπαρκτες συγκοινωνίες.

Είναι μια ζωή συνεχούς προσαρμογής. Χωρίς στήριξη, χωρίς ανάπτυξη, χωρίς γερά δίκτυα. Η απουσία της είναι γεωγραφική: εξαφανίζεται μέσα στα χιλιόμετρα, μέσα στη σιωπή, μέσα στη ρουτίνα της επιβίωσης.

Επίλογος – Μίσιγκαν

Το Μίσιγκαν είναι μια πολιτεία που κουβαλά τις ουλές του παρελθόντος και τις συνέπειες του παρόντος.

Οι γυναίκες κρατούν γερά: Ντιτρόιτ, Φλιντ, αγροτικές περιοχές, πρώην εργοστάσια, σκληρές γειτονιές, οικογένειες που αντέχουν.

Όμως, ενώ κρατούν, εξαφανίζονται: – ανάμεσα σε υποδομές που καταρρέουν – ανάμεσα σε μολυσμένα νερά – ανάμεσα σε επισφαλείς δουλειές – ανάμεσα σε μισοάδειες πόλεις – ανάμεσα σε αποτυχημένες οικονομίες.

Το Μίσιγκαν γιορτάζει το ένδοξο παρελθόν του. Οι γυναίκες πληρώνουν το παρόν.

Στοχασμός – Μίσιγκαν

Κάθε πολιτεία δείχνει μια διαφορετική μορφή απουσίας. Το Μίσιγκαν δείχνει εκείνη που προκαλείται από την ευθραυστότητα των δομών: όταν πέφτει το εργοστάσιο, πέφτει η κοινότητα. Κι όταν πέφτει η κοινότητα, είναι η γυναίκα που μένει όρθια — μόνη.

Η απουσία των γυναικών εδώ είναι αποτέλεσμα μιας ολόκληρης ζωής που πέρασε μπαλώνοντας τρύπες: δουλειά, παιδιά, στέγη, οικονομικές κρίσεις, περιβαλλοντικές καταστροφές, περικοπές στις υπηρεσίες και αστική βία.

Είναι η Αμερική που δεν λειτουργεί πια και που περιμένει από τις γυναίκες να λειτουργούν έτσι κι αλλιώς. Και γι' αυτό αυτό το κεφάλαιο είναι καθοριστικό.

MINEΣΟΤΑ

Η Μινεσότα είναι μια πολιτεία που αρέσει σε όλους: λίμνες, φύση, τάξη, μόρφωση, πολιτισμός, μακριοί χειμώνες και μια «ήσυχη»

ζωή. Αυτό βλέπουν απ' έξω.

Από μέσα είναι αλλιώς. Είναι μια πολιτεία που ζει τον μισό χρόνο σε θερμοκρασίες κάτω από το μηδέν, με κοινότητες που φαίνονται ανοιχτές αλλά στην πραγματικότητα είναι πολύ κλειστές, με πόλεις που πουλάνε τον εαυτό τους ως προοδευτικές αλλά κρύβουν βαθιές φυλετικές εντάσεις, μ' ένα κοινωνικό σύστημα που λειτουργεί μόνο όσο λειτουργείς εσύ — κι οι γυναίκες λειτουργούν πάντα.

Εδώ η γυναίκα δεν εξαφανίζεται μέσα στο χάος. Εξαφανίζεται μέσα σε μια φαινομενική ορθότητα. Μέσα στη σιωπή. Μέσα στην ψυχρότητα. Μέσα στις «ευγενικές» προσδοκίες που τη συνθλίβουν περισσότερο από τη φανερή βία.

Η Μινεσότα δεν επιτίθεται. Κατατρώει.

Η γυναίκα των γειτονιών των μεταναστών – 32 ετών

Η Μινεσότα έχει μία από τις μεγαλύτερες και πιο ορατές κοινότητες μεταναστών στις Ηνωμένες Πολιτείες: Σομαλοί, Χμονγκ, Αιθίοπες και Λατίνοι. Και οι γυναίκες είναι η καρδιά αυτών των κοινοτήτων.

Ζουν ανάμεσα σε δύο κόσμους: – τον πολιτισμό της καταγωγής τους – το άκαμπτο και ακριβό αμερικανικό σύστημα. Δουλεύουν ως: – βοηθοί υγείας – καθαρίστριες – εργαζόμενες στην εστίαση – μπέμπι σίτερ – οδηγοί – πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες.

Μιλούν δύο γλώσσες, μεγαλώνουν παιδιά και στηρίζουν μεγάλες οικογένειες. Ασταμάτητα.

Η απουσία τους είναι πολιτισμική και οικονομική: είναι η κινητήρια δύναμη των κοινοτήτων, όμως η κοινωνία τις αντιμετωπίζει ως παρουσία εξυπηρέτησης.

Είναι ορατές ως αριθμοί, αόρατες ως άνθρωποι.

Η γυναίκα που δουλεύει στην κοινωνική εργασία – 38 ετών

Η Μινεσότα επενδύει πολλά στις κοινωνικές υπηρεσίες. Όμως εκείνες που κάνουν την πραγματική δουλειά είναι πάντα γυναίκες: σε κέντρα οικογένειας, εκπαιδευτικά προγράμματα, ξενώνες φιλοξενίας και δημόσιες δομές.

Τις λένε «κοινωνικούς αγγέλους». Είναι εργαζόμενες κακοπληρωμένες και παραφορτωμένες.

Σκληρές ιστορίες να σηκώσεις, συνεχή επείγοντα, άνθρωποι που πρέπει να βοηθήσεις χωρίς τα κατάλληλα εργαλεία, συνεχής διαχείριση συναισθημάτων.

Η απουσία τους είναι επαγγελματική: στηρίζουν το πιο εύθραυστο κομμάτι της κοινωνίας, όμως το σύστημα δεν μπορεί να στηρίξει εκείνες.

Η γυναίκα των μακριών χειμώνων – 50 ετών

Η Μινεσότα τον χειμώνα είναι σαν άλλος πλανήτης: μήνες χιονιού, παγωμένοι δρόμοι, αναγκαστική απομόνωση. Στην ενδοχώρα και στις μικρές πόλεις οι γυναίκες ζουν: – χιλιόμετρα μακριά από όλα – με ελάχιστη ιατρική περίθαλψη – με μονότονη ρουτίνα – με οικογενειακά προβλήματα χωρίς δίκτυα στήριξης – με έναν χειμώνα που τους μπαίνει ακόμη και στο κεφάλι.

Όταν είσαι μακριά, είσαι μόνη. Κι όταν είσαι μόνη στη Μινεσότα, κανείς δεν βλέπει.

Η απουσία της είναι γεωγραφική: εξαφανίζεται μέσα στο χιόνι, μέσα στην απόσταση, μέσα στη σιωπή.

Βασικοί τομείς – 40 ετών

Η Μινεσότα είναι μια πολιτεία που στηρίζεται σε τρεις πυλώνες: – υγεία – εκπαίδευση – διανομή τροφίμων.

Τρεις τομείς όπου κυριαρχούν οι γυναίκες. Μακριές βάρδιες, μεγάλες ευθύνες, έλλειψη προσωπικού και συνεχές άγχος.

Είναι εκείνες που κρατούν την πολιτεία σε λειτουργία όταν η θερμοκρασία πέφτει στους -25. Είναι εκείνες που δεν μπορούν να λείψουν, ακόμη κι αν είναι άρρωστες.

Η απουσία τους είναι λειτουργική: δεν μπορούν να σταματήσουν, όμως κανείς δεν χτίζει ένα σύστημα για να τις προστατεύσει.

Επίλογος – Μινεσότα

Η Μινεσότα είναι μια πολιτεία ψυχρή απ' έξω και ζεστή από μέσα. Οι γυναίκες κρατούν τα πάντα σε ισορροπία: κοινότητες μεταναστών, κοινωνικές υπηρεσίες, υγεία, σχολεία και απομονωμένες οικογένειες.

Η απουσία τους είναι φτιαγμένη από τρία στοιχεία: – παγωνιά – σιωπή – ευθύνη χωρίς αναγνώριση. Δεν υπάρχει χάος, ούτε θόρυβος, ούτε θεαματική βία. Υπάρχει μόνο μια ηρεμία που κατατρώει.

Στοχασμός – Μινεσότα

Κάθε πολιτεία δείχνει τη δική της μορφή απουσίας. Η Μινεσότα δείχνει την πιο «ευγενική»: το σβήσιμο μέσα από μια φαινομενική καλοσύνη.

Εδώ δεν σου φωνάζουν. Δεν σε εμποδίζουν ανοιχτά. Δεν σου επιτίθενται.

Απλώς σε αφήνουν να λειτουργείς μόνη. Κι εσύ πρέπει να λειτουργείς πάντα.

Η Μινεσότα είναι η πολιτεία όπου οι γυναίκες γίνονται αόρατες όχι επειδή είναι αδύναμες, αλλά επειδή είναι πολύ δυνατές για να τις βοηθήσει κανείς.

Και γι' αυτό αυτό το κεφάλαιο είναι καθοριστικό: για να δείξει ότι ακόμη και οι «καλές» πολιτείες έχουν σημαντικές απουσίες.

ΜΙΣΙΣΙΠΙ

Το Μισισίπι είναι η καρδιά του βαθύτερου Νότου. Είναι μια πολιτεία που κουβαλά ακόμη το βάρος της ιστορίας της: δουλεία, ριζωμένη φτώχεια, φυλετικός διαχωρισμός, έλλειψη υπηρεσιών, ελάχιστες υποδομές, υποχρηματοδοτούμενη εκπαίδευση.

Είναι ένας από τους τόπους όπου το να γεννηθείς γυναίκα σημαίνει να ξεκινάς με τρία εμπόδια: – κληρονομημένη φτώχεια – άκαμπτοι οικογενειακοί ρόλοι – μια πολιτεία που δεν προσφέρει τίποτα. Εδώ οι γυναίκες δεν εξαφανίζονται εξαιτίας ενός γεγονότος. Εξαφανίζονται γιατί ζουν σε μια κοινωνία που δεν σχεδιάστηκε ποτέ για να τις προστατεύει.

Η απουσία των γυναικών στο Μισισίπι είναι ολοκληρωτική: οικονομική, πολιτισμική, υγειονομική, πολιτική, φυλετική.

Είναι η πολιτεία όπου οι γυναίκες κρατούν τα πάντα και δεν παίρνουν τίποτα.

Η Αφροαμερικανή του Δέλτα – 40 ετών

Το Δέλτα του Μισισίπι είναι ένας από τους φτωχότερους τόπους των Ηνωμένων Πολιτειών. Εξαιρετικά πλούσιο σε πολιτισμό,

μουσική και ιστορία, κι όμως ρημαγμένο από την πολιτική αδιαφορία, την έλλειψη υπηρεσιών και τεράστιες ανισότητες.

Η Αφροαμερικανή εδώ είναι ο άξονας της κοινότητας: – μεγαλώνει παιδιά και εγγόνια – δουλεύει σε εύθραυστα σχολεία – φροντίζει την οικογένεια – κάνει βάρδιες σε γηροκομεία – καθαρίζει σπίτια και κτίρια – στηρίζει ολόκληρη τη γειτονιά.

Χωρίς αυτήν, το Δέλτα θα κατέρρεε σε μία μέρα.

Η απουσία της είναι ιστορική και φυλετική: η Πολιτεία δεν την έβαλε ποτέ στο κέντρο τίποτα. Δίνει τα πάντα, δεν παίρνει τίποτα.

Η γυναίκα των αγροτικών περιοχών με τη μεγαλύτερη φτώχεια – 48 ετών

Το αγροτικό Μισισίπι είναι απέραντο. Μικροσκοπικές πόλεις, απομακρυσμένα σπίτια, εκκλησίες παντού και σχεδόν ανύπαρκτα νοσοκομεία.

Η γυναίκα ζει με: – μίλια μακριά από όλα – χρόνια προβλήματα υγείας χωρίς θεραπεία – ελάχιστες συγκοινωνίες – εποχικές ή επισφαλείς δουλειές – παλιά σπίτια που συντηρούνται δύσκολα – μια αίσθηση απομόνωσης που γίνεται τρόπος ζωής.

Αν συμβεί κάτι επείγον, κανείς δεν φτάνει εγκαίρως.

Η απουσία της είναι γεωγραφική: ζει πολύ μακριά για να τη φτάσουν και είναι πολύ φτωχή για να την ακούσουν.

Η γυναίκα που δουλεύει στις πιο ταπεινές υπηρεσίες – 33 ετών

Το Μισισίπι είναι μία από τις πολιτείες με τους χαμηλότερους μισθούς στη χώρα. Κι αυτές οι δουλειές, χωρίς εξαίρεση, είναι για γυναίκες.

Η γυναίκα εδώ δουλεύει σε: – αλυσίδες χαμηλού κόστους – φτηνά σούπερ μάρκετ – εστιατόρια φαστ φουντ – καθαριότητες – άτυπη φροντίδα αρρώστων και ηλικιωμένων – μπέιμπι σίτινγκ χωρίς ένσημα.

Σκληρές βάρδιες, χωρίς δικαιώματα, χωρίς σταθερά ωράρια. Δουλεύει σκληρά, κερδίζει λίγα και επιβιώνει.

Η απουσία της είναι οικονομική: χωρίς τη δουλειά της το Μισισίπι σταματά σιγά σιγά, όμως η πολιτεία της φέρεται σαν να μπορούσε να την αντικαταστήσει οποιοσδήποτε.

Η γυναίκα παγιδευμένη στη θρησκευτική παράδοση – 55 ετών

Η θρησκεία στο Μισισίπι δεν είναι ένας παράγοντας. Είναι ένα σύστημα.

Η γυναίκα εδώ πρέπει: – να είναι μητέρα – να είναι αφοσιωμένη – να είναι στήριγμα της οικογένειας – να είναι ηθικό πρότυπο – να είναι «δυνατή» ακόμη κι όταν δεν είναι.

Δεν μπορεί να χωρίσει χωρίς στίγμα. Δεν μπορεί να αλλάξει ζωή χωρίς να προκαλέσει κρίσεις. Δεν μπορεί να βάλει τον εαυτό της πάνω από την οικογένειά της.

Η απουσία της είναι πολιτισμική και συναισθηματική: μεγάλωσε για να στηρίζει τους πάντες, όμως κανείς δεν στηρίζει εκείνη.

Επίλογος – Μισισίπι

Το Μισισίπι είναι η πολιτεία που αλλάζει πιο αργά απ' όλες. Και μέσα σε αυτή τη βραδύτητα οι γυναίκες χάνονται.

Είναι εκείνες που κρατούν σε λειτουργία σχολεία, μαγαζιά, εκκλησίες, οικογένειες και κοινότητες. Είναι εκείνες που κρατούν

ενωμένα όσα η κυβέρνηση δεν μπορεί.

Κι όμως εξαφανίζονται μέσα σε μια δομή που δεν τις θεωρεί ποτέ κεντρικές.

Η απουσία εδώ δεν είναι ατύχημα. Είναι παράδοση.

Στοχασμός – Μισισίπι

Κάθε πολιτεία δείχνει μια μορφή απουσίας. Το Μισισίπι δείχνει την πιο παλιά και την πιο σκληρή.

Εδώ οι γυναίκες δεν είναι απλώς αόρατες. Θεωρούνται δεδομένες. Θεωρούνται φυσικός πόρος: πάντα διαθέσιμες, ποτέ προστατευμένες.

Το Μισισίπι αποδεικνύει μια σκληρή αλήθεια: όταν η ιστορία δεν αλλάζει, οι γυναίκες πληρώνουν το υψηλότερο τίμημα.

Γ' αυτό αυτό το κεφάλαιο είναι ένα από τα σημαντικότερα του τόμου: γιατί δείχνει τι μένει όταν η Πολιτεία εγκαταλείπει ολόκληρες γενιές και περιμένει από τις γυναίκες να τις σώσουν.

Ferdinando Frega